پوهنوال مست علي (نیازی)
ښووني او روزني پوهنځی
تاریـــــخ څانګې استاد

د صدارت پر مهال د محمد موسی شفیق لاسته راوړني او تېر وتني

۱۳۷۲ ل کب ۲۲ مه _ ۱۳۵۲ ل کال د چنګاښ ۲۶ مه

لنډیز

محمد موسی شفیق د مولوي محمد ابراهیم کاوي زوی په ۱۳۱۰ ل ۱۳۹۱ ز کال د کابل په ښار کې زېږېدلی پلار یې یو دیني عالم و . لومړنۍ او منځنۍ زده کړې یې د ننګرهار په نجم المدرسه او ابوحنیفه مدرسه کې بشپړې کړي . لوړې زده کړې یې د مصر په الازهر او په امریکا کې د حقوقو په څانګه کې یې پای ته رسولي دي . د عدلې په وزارت کې یې دنده پیل کړه چې د حقوقو په پوهنځي کې یې د استادۍ دنده یې هم درلوده . نوموړی د ډاکټر محمد ظاهر له استعفا وروسته د ۱۹۷۲ ز کال د دسمبر په ۷ مه نېټه د ظاهرشاه له خوا د کابینې په جوړلو موظف شو نوموړي پرته له کوم جنجال څخه د اعتماد رایه واخسته (فریاد افغان نجم الدین ، ۱۳۸۴ ، م. ۳۰. ۳۰).

Ketabton.com

محمد موسی شفیق یو لړ سیاسي ناړونه وکړل چې د ده کړنلاره اوس هم د تطبیق وړ ده . ده ګاونډیانو سره د ښو اړیکو د ټینګولو په موخه ایران سره هم خپله ستونزه حل کړه او له پاکستان سره یې خبرې پیل کړې وې . ده ټینګار کاوه چې له ګاونډیانو سره د ښو اړیکو پرته د افغانستان پرمختګ یو ستونزمن کار دی . اوس د افغانستان خلک د ګاونډیانو له خوا له ستونزو سره مخ دي او دهېواد د اقتصادي او سیاسي وضیعت په ډېر ضعیف حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دي باید له گاونډیانو سره د اختلاف د حل لپاره لازم کړنلاره هم تر سره شي تر څو په افغانستان کې جګړه ختمه او هېواد پرمختګ وکړي .

شفیق کوښښ کاوه چې د هېواد د پرمختګ لپاره د بهرنیو هېوادو مرسته جلب کړي اوس هم لمنې ستونزه ده د باندنیو هېوادو له مرستې پرته دهېواد پرمختګ او حتی سیاسي ثبات ستونزمن دی .

شفیق د صدرات پر مهال د یو شمېر اقتصادي پروژو بنسټ کېښود او د صنعتي بانک جوړولو کوښښ یې وکړ . اوس مهال د بهرنیو هېوادونو پانګونې ته جدي اړتیا ده د هغه کړنلاره اوس هم د تطبیق وړ ده .

په دې مقاله کې د شفیق مهمې لارسته راوړني ، ستونزې او تېروتنې تحلیل او څېړل شوي دي .

سریزه

د ۱۳۴۳ ل کال د اساسي قانون له تصویب وروسته یو شمېر ګوندونو تاسیس د بیان ازادۍ په نسبتي ډول مینځ ته راغله ، پارلمانې سرته روسیدې ځینو سیاسي خوځښتونو د دیموکراسۍ د دروې پنځه واړه صدراعظمان له ستونزو سره مخ او استعفا ته یې اړ ایستل . پاچا پوه ، باتجربه اشخاص لکه ډاکتر محمد یوسف ، محمد هاشم میوندوال ، نور احمد اعتمادي ، ډاکتر عبدالظاهر او وروستی صدراعظم دصدارت د څوکۍ لپاره وټاکل هر یو صدراعظم هڅه کوله چې د هېواد وضیعت تر کنترول لاندې راولي او هېواد د پرمختګ له پاره لاره هواره کړي . خو د دیموکراسۍ د دورې اخرنی صدراعظم محمد موسی شفیق د صدارت پر مهال هڅه وکړه چې د هېواد او داخلي وضیعت په خواکې له ګاونډیانو سره هم اړیکې ښې کړي. په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موخه یې له ایران سره د هلمند اوبو د وېش تړون لاس لیک کړ او له پاکستان سره د ستونزو د حل لپاره یې هڅې پیل کړې وې خو د داود خان له خوا د ۱۳۵۲ لمریز کال د کودتا له امله د شفیق ، اقتصادي او سیاسي پلانونه نیمګړي پاتې شول . خو محمد شفیق په لنډه موده کې د پام وړ کارونه سرته ورسول چې په معاصر تاریخ کې د هغه لاسته راوړنې د اهمیت وړ دي .

موخه

تر څو محلصین او زمونږ د ټولنې ځوان قشر پوه شي چې محمد موسی شفیق څه لاس ته راوړنې درلودې او کومې تېروتنې د هغه لپاره ستونزې را پیدا کولې.

د موسی شفیق د کارونو په اړه د سوچه معلومات د تهیه تر څو ځوانان د هغه په اړه په قضاوت له تېروتنې وژغورل شي . ځکه چې ګوندونو د هلمندو اوبو د تړون لاس لیک په اړه د ده په باره کې ډیر منفي تبلیغات کړي .

پوښتنې

۱ـ موسی شفیق دصدرات پر مهال کومې لاسته راوړنې درلودې ؟

۲ـ موسی شفیق د صدرات پر مهال کومې تېروتې کړي ؟

اهمیت

محمد موسی شفیق د دیموکراسۍ د دورې له مهمو صدراعظمانو څخه دی حتی د دولت په ۱۳۹۲ لمریز کال د ده د کالیزي د لمانځلو پر مهال د هغه اقتصادي کړنلارې تائید او وعده یې وکړه چې هغه ته به پیراختیا ور کړي .

همدا ډول ځوانانو هم په ځانګړي ډول محصلین د موسی شفیق له نوم سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلـدیت لـري خـو د هغـه د کړنـو پـه ځـانګړي ډول د هلمنـد اوبـو د تـړون پـه اړه د هغـوي سـره پوښـتنې موجـودې دي خـدای (ج) د وکـړي چـې د مقـالي مطالـب د دوې پوښـتنې تـر یـوه حـده پـورې حـل کـړي او د هېـواد مسـول چـارواکو بایـد د شفیق په څېر هوښیار ، ځیرک او هېواد ته وفادار واوسي .

د څېړنې میتود او کړنلاره

د دې مقـالې د لیکنـې او څېړنـې بنـه کتـابتوني ده چـې دلیکنـې پـر مهـال هڅـه شـوې چې لـه غـوره علمـي سرچینو ، معتبـرو او نویـو چـاپ شـویو اثـارو څخـه ګټـه واخسـتل شـي او راټـول شـوي مطالـب پـه مناسـب ځـایونو کـې پـه مـنظم ډول ځـای پر ځای شوي وي .

د لیکنـې ژبـه یـې د پوهېـدو وړ ده ګـران محصـلین او د تـاریخ مینـه وال پـه اسـانۍ سـره تـرې ګټـه اخسـتلی شـي ، لـه ځینـو اسـتادانو سـره چـې د شـفیق پـه اړه معلومـات درلـودل ، یـاده موضـوع مطرحـه او د هغـوي د نظریـاتو څخـه هـم ګټـه اخستل شوي.

تېرو لیکنو ته کتنه

موسـی شـفیق لـه یـو کـال څخـه لـږ وخـت د صـدرات پـه څـوکۍ بانـدې کـار وکـړ خـو هغـه پـه دغـه لنـډ مـوده کـې د اهمیـت وړ کارونـه وکـړل چـې د هېـواد پـه سیاسـي وضعیت باندې یې اغېز در لوده .

۱ ـ لومـړي رسـما اعـلان وکـړ هغـه مـامورین چـې مقرریـږي او د کـار لـه عهـدې وتلی نه شي له دندې څخه لرې کیږي .

۲ـ د کـابیني غـړي بایـد مخکنیـو وزیرانـو پـه اړه لـه غیبـت او بـد ویلـو څخـه منـع کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـ د سواد زده کړې اداره يې جوړه کړه .

۴ـ د کرنې وزير عبدالوکيل په مرسته يې يو شمېر ځځايونه جوړ کړل .

۵ـ هغه محدوديتونه چې د مخکنيو حکومتونو له خوا د اسلام د مقدس دين په ځانګړو پروګرامونو باندې وضع شوي تر يو حده له منځه يوړل .

۶- د ده د حکومت په اداره کې د ده په حکم د افغانستان د راډيو په نشراتو کې د هر وخت د لمانځه پر مهال د محمدي اذان کول پيل شول .

۷ـد کابل د نوي ښار د حاجي يعقوب په څلور لارې د غلغلې د ښار په نوم يو هوټل (رستورانت) چې د عياشۍ مرکز وه هغه يې بند کړ .

۸ـ د ځينو سفيرانو له مخالفت سره سره د کابل په ښار کې يې د کليسا د تخريب امر صادر کړ .

۹ـ د هلمند د اوبو موضوع چې له ډېره وخته د دواړو هېوادو تر منځ يوه ستونزمنه مساله وه، خو نوموړي حل کړه . د پښتو نشان موضوع پر سر له پاکستان سره خبرې پيل کړې وې تر څو د حل لاره پيدا کړي خو متاسفانه چې وخت يې پيدا نه کړ (فرياد ، ۱۳۸۴ ، م . ۳۰۴) .

۱۰ ـ د موسى شفيق د صدرات پر مهال يوه غټه ستونزه د ۱۳۲۹ – ۱۹۷۲ ز کلونو وچکالي وه ، شفيق د دې مصيبت د رفع کولو په خاطر يوه معقوله چاره وکړه . هغه خپل د کرنې وزير ډاکتر عبدالوکيل موظف کړ ، هغه د يوه منظم پلان له مخې دا ستونزه حل کړه .

۱۱ـ ننګرهار نړيوال بانک يې په دې قانع کړ چې په شمال او شمال لويديځ کې منظم ځځايونه او مسلخونه جوړ کړي چې له دې درکه سل ميلونه ډالره د افغانستان خزانې ته راتلل . ډاکتر وکيل بهرنيو هېوادونو ته د ترکاريو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

صادراتو پروژه هم ترتیب او تائید کړې وه . د نوموړي ډېرې پروژې تر کار لاندې وې چې کودتاه پرې وشوه (عطايي ، ۱۳۸۹ ، م . ۲۷۴) .

۱۲_ له لویدیځو هېوادونو سره د ښو اړیکو په پیدا کولو په جرت لاس پورې کړ او ددې ابتکار لومړنۍ نتیجه دا شوه چې د برتانیې حکومت له خوا پاچا لندن ته دعوت شو .

۱۳_ د صنعتي پراختیا بانک په نوم یې د یو بانک د جوړېدو طرحه وړاندې کړه چې د امریکې ، برتانیې ، فرانسې او جاپان په پانګه باید جوړ شي ،. همدې هېوادونو د مرستې ژمنې هم وکړ ې . خو بیا هم دا ټولې چارې هغه وخت د یو بنسټ په بڼه وې چې د یوه ښه پیل په توګه منل کېدای شي دا ځکه چې د ده د حکومت دوره ډېره لنډه وه (الکو، ۱۳۸۷ ، م . ۱۰۰)

۱۴_ سلطان شاه حصاري لیکي : ((چې محمد موسی شفیق د افغانستان او ایران تر منځ د ستونزو د هواری او راتلونکو دښو اړیکو د جوړېدو په موخه د ۱۳۵۱ لمریز کال د کب په ۲۲ مه د ۱۳۹۷ ز کال د مارچ په ۱۳ مه نېټه په کابل کې د موسی شفیق او د ایران د صدراعظم امیر عباس هویدا تر منځ په ۱۲ کې د هلمند د اوبو تړون لاس لیک شو .)) (سلطان شاه ، ۱۳۹۴ ، م . ۱۸۴) .

۱۵_ موسی شفیق په ۱۹۲۳ ز کال د عدلیې وزارت معین په ۱۹۲۲ ز کال د بهرنیو چارو وزارت مشاور ، وروسته په قاهره کې سفیر په ۱۹۷۱ ز کال د بهرنیو چارو وزیر او وروسته په ۱۹۷۲ کال د ډسمبر په ۲۴ مه صدراعظم شو . فرهنګ د شفیق په اړه داسې نظر لري . ((معلومه نه ده چې کله یې نږدې او مشخصې اړیکې پیدا کړې خو وروسته معلومه شوه چې د محمد داود خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صـدرات دوره کـې يـې لـه شـاه سـره فکـري تبادلـه درلـوده . د رسـمي مناسـاتو سربېره يـې لـه شـاه سـره شخصـي دوسـتانه اړيکـې درلـودې ، احتمـال لـري چـې ډيموکراسـۍ تـه دشـاه پـه تشـويق کولـو کـې بـه يـې اغېزنـاک رول لوبـولی وي د هغـه هوښـيار او وينبږ سـړی وی ذکـاوت او جـرات درلـود او خپلـو اهـدافو تـه د رسـيدو لپـاره يـې نقشـه جوړولـه ...)) د ديموکراسـي لپـاره د پاچـا تشـويق د ده يـو ستره لاس ته راوړنه او برياليتوب و .(خليلی ، ۱۳۹۳ ، م . ۱۷۸) .

۱۲ _ فاطمـه گيلانـي د هلمنـد د اوبـو تـړون يـوه ښـه لاس تـه راوړنـه گڼـي پـه دې اړه داسـې نظـر لـري : ((شـفيق لـومړنی صـدراعظم و چـې دنـورو صـدراعظمانو بـرخلاف يـې خپـل نظـر مطـرح کـاوه او د هغـه د تطبيـق لپـاره يـې اجـازه تـر لاسـه کولـه ، د ده کـړنلاره پـه داخـل دنظـم د ټينگـوالي او بهـر کـې د تعـادل را مـنځ تـه کولـو پـه خـاطر يـې د شـوروي او لويـديځ سـره دمناسـباتو پـه اړه ډېـر فکـر کـاوه او هڅه يې کوله چې د ايـران او عربـي هېـوادو مرسـته جلـب کـړي لـه ايـران سـره يـې د اخـتلاف رفـع کولـو پـه خـاطر د هلمنـد د اوبـو تـړون د ايـران لـه صـدراعظم اميـر عبـاس هويـدار سـره پـه ۱۹۷۲ ز کـال کـې لاس ليـک کـړ او دا دې د شـفيق د حکومت يوه ستره لاس ته راوړنه وه .) (ظاهر طنين ، ۱۳۸۴ ، م . ۱۲۵) .

۱۷_ صـباح الـدين کشـککي هـم مثبـت نظـر لـري او ليکـي : ((پاچـا داسـې فکـر کـاوه چـې تـر څلوېښـتو کـالو تېريـدو وروسـته يـې د کـار وړ او رښـتينی سـړی يـې د صـدارت د نـدې لـه پـاره پيـدا کـړی دی . شـفيق لـه هغـه واک څخـه چـې پاچـاه ده تـه ور کـړی و ډېـره گټـه واخيسـته چـې د سـلطنتي کـورنۍ ځينـې غـړي او کـيڼ لاسـي د ده لـه هڅـو پـه ويـره کـې وو ، ځکـه هغـوي د يـو رغنـده هـوډمن مشـرتوب د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې ته لیده . چې په راتلونکي کې واک ته د هغوي د رسېدو مخه نیسي ...)) (صباح الدین کشککي ، ۱۳۸۹ ، م . ۱۰۲) .

۱۸ _د هلمندو د اوبو د تړون د لاس لیک څخه وروسته د دواړو هېوادونو تر منځ شکونه کم او ایران او افغانستان تر منځ د جګړې پارونکي جذبات ختم شول (عبدالصمد ، ۱۳۷۸ ، م . ۱۱۹) .

تېروتنې

۱_ دهلمند د اوبو په تړون کې ایرانیانو ته په افغانستان کې د تفتش اجازه ور کړه چې دا کار د افغانستان پر ملي حاکمیت باندې یو ښکاره تېری و .

۲_ ډېر صدراعظمان تېر شول ولې یو هم په دومره چټکې سره د داسې یوې مسلې ته لاس نه دی اچولی، ده دا ووه میاشتو په موده کې دومره کار وکړ او په تړون کې دا ذکر شوي وه چې د ایرانیانو شکایت په وجه د نیمروز خلکو اجازه نه درلوده چې د هلمند پر سیند باندې د ابګردان بندونه جوړ کړي (فراهي ، ۲۰۰۲ ، م . ۲۱۲) .

۳ _ له چیپانو سره د ښو اړیکو نه ساتل څکه هغوي د ده پر ضد د هغه هر اقدام پر ضد منفي تبلیغات کول او په خلکو کې یې د ده پر ضد منفي ذهنیت زیاتېده .

۴_ شفیق استدلال کاوه چې دهلمند او پښتونستان د موضوعاتو د حل وروسته به دافغانستان د پرمختګ له پاره لاره هواره شي ، د ده هیله صحیح وه خو ددې موضوعاتو په ځانګړې ډول د پښتونستان مساله د ده له وس څخه بهر او ده ته یې ډېرې ستونزې پیدا کولې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله یا موندنې

ښاغلی محمد موسی شفیق ډېر لیواله وه چې افغانستان له ډېر ژر پرمختګ وکړي او د پرمختیایي هېوادو په قطار کې ودرېږي . همدې موخې ته د رسېدو لپاره یې له ایران سره د هلمندو اوبو تړون لاس لیک کړ تر څو د افغانستان او ایران تر منځ دا کړکېچ ختم شي او د ایران له مرستو څخه د افغانستان په پرمختګ کې ګټه واخلي او له پاکستان سره یې د پښتونستان د مسالې د حل په خاطر یې خبرې پیل کړې وې تر څو له ګاونډیانو سره ستونزې حل کړي او له هغوي سره د دوستانه اړیکو له ټینګېدو وروسته د افغانستان پرمختګ شوني دی . چې ده په دې اړه و ویل : ((همدغه علت دی چې افغانستان وروسته پاتې شوی دی اوس ما فیصله کړی چې د افغانستان ټولې ستونزې حل کړم وروسته به تاریخ پر ما قضاوت وکړي .)) (فراهی ، ۲۰۰۲ ، م. ۲۰۲) .

د موسی شفیق کړنلاره په اوس وخت کې هم د تطبیق وړ ده ځکه یوازې له ایران سره د چابهار د بندر په خلاصېدو سره د افغانستان ډېرې اقتصادي ستونزې حل او له پاکستان سره د اړیکو خړ پړشا هم د افغانستان پر وضیعت منفي اغېزه کړې ده ، هیله ده چې له ټولو ګاونډیانو سره زمونږ اړیکې د موسی شفیق د وړاندوینې او هیلو سره سم شي تر څو افغانستان په موازنه توګه پرمختګ وکړي .

په کابل کې د کلیسا او دعیاشي د مرکز بندول دا له اسلامي غوښتنو سره سمون در لود د ده دا کار د داخلي نظم په ټینګښت کې مهم رول در لود .

ده پارلماني ټاکنې وځنډولې تر څو مونږ یو روڼ انده او پر مختللی پارلمان ولرو ده ویل : زه به په را تلونکي کې ډېر تعلیم یافته خلک به د شورا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غړيتوب لپاره تشويق کړم او د دوي سره به مرسته وکړم تر څو يوه باسويه شورا منځ ته راشي (فراهی ، ۲۰۰۲ ، م. ۱۰۵).

د استونزه اوس هم په افغانستان کې شتون لري که چېرته دولت هڅه وکړي با سواد خلک روښ اندي وهڅوي او ملاتړ يې وکړي چې شورا ته لاپيدا کړي زمونږ ملي شورا به په راتلونکي کې ډېرې ستونزې حل کړي او هڅه به وکړي چې د دولت په چارو کې علمي او قانوني نظارت وکړي .

دا موندنه لاس ته راغله چې کېنې اړخو د شفيق ټولو کارونو په تېره بيا د هلمند د اوبو د تړون موضوع په اړه ډېر ناوړه تبليغات کول ، هغوي د شفيق هر ښه کار ته د حسادت په سترگه کتل . ځکه شورويانو او د هغوي پلويانو شفيق اخواني باله او هغه يې د خپلو گټو ضد گاڼه ،. شورويانو په ا افغانستان کې د اسلامي نظام ، انگريزانو ، امريکا ته منسوباوه خو اصلي خبره دا وه چې شورويانو د شفيق د عمل ازادي نه شوه زغملای ځکه موسی شفيق نه غوښتل چې مشخصه توگه د شوروي اتحا د ه غاړه کې ځان واچواي خو شوروي چپي طاقتونه د شفيق پر ضد لمسول ، ښه به وي چې په دې اړه د افغانستان د خلق ديموکراتيک گوند د پرچم د اړخ د لوړ پوړې چارواکي او ليکوال محمد نبي عظيمي نظر وليکو چې نوموړي په خپله ليکنه کې زمونږ پورته نظر تائيد کړی دی . محمد نبی عظيمي ليکي : ((محمد موسی شفيق اخرين صدراعظم د همه قانون اساسی و ديموکراسی است وي به سهولت رای اعتماد از شورا بدست اورده و کلا به خود همنوا ساخت در دوره وی مسله فروس آب هلمند به دولت ايران با مشکلات زيادی را به وی خلق کرد ، و شخصيت اورا در بين مردم و عوام الناس پايين اورد . اما موسی شفيق بيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرنـگ بـود و توانسـت بـا توضـیح جنبـه ای مثبـت قـرار داد اعضـای شـورا را قـانع سـاخته و از هـر دو مملکـت بگزرانـد موسـی شـفیق کـه در مصـر تحصـیل کـرده بـود از لحـاظ مفکـوره پیـرو اخـوان المسـلمین بـود . رهـايي گلبـدين حکمتيـار و همرزمـان اخـوانی هـا و یـرا توسـط موسـی شـفیق صـورت گرفـت او دشـمني و اشـتی ناپـذیری بـا چپـي هـا داشـت ، ولـي از حمایـت شـخص پادشـاه برخـودار بـود . وسـعی داشـت تـا از مـداخلات اعضـايي خـانواده شـاهي در امـور مملکـت جلوگیری کند ..)) (عظیمی ، ۱۳۷۷ ، م . ۵۸) .

پورتـه ليکنـه د محمـد موسـی شـفیق د چيپـانو او شـوروي اتحـاد تـر مينځ اړيکـې او مفکورو اختلاف روښانه کوي .

مناقشه

د محمـد موسـی شـفیق پـه اړه ډيـرو ليکنـو کـې نومـوړی يـو زړور ، هوښـيار پـوه صـدراعظم معرفـي شـوی . ځينـو نومـوړی اخوانيـانو تـه نـږدي اوحتـی اخـوانی ګڼـي خـو شـفيق يـو هيـواد پـال ، هوښـيار صـدراعظم وچـې يـوازينې هيلـه يـې د هيـواد پرمختـګ و . چيپـانو نومـوړی د هلمنـد د اوبـو د تـړون د لاس ليـک وروسـته يـو وطـن فـروش او خـاين معرفـي کـړ . خـو ده وکـولی شـول چـې د يـاد تـړون مثبتـي خـواوې خلکـو پـه ځـانګړي ډول ملـي شـورا تـه توضـيح کـړي او دهغـوي ملاتـړې خپـل کـړ ، چـا چـې د نومـوړي پـر ضـد منفـي تبليغـات کـول هغـوي سـره سياسـي سـتونزه درلـوده . او د پاچـا کـورنۍ لکـه داود خـان ، سـردار شـاه ولـي خـان او سـردار ولـي هـم پـه ده پسـې منفي تبليغـات کـول ، ځکـه هغـوي د ده پـه شـتون کـې ځـان لـه قـدرت څخـه لېرې احساسـاوه ، خـو کلـه چـې داود خـان پـه ۱۳۵۲ ل کـال کودتـاه وکـړه بيـايې پـه خپلـه د ده تړونونـه تائيـد کـړل او د داود

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان په واکمنۍ کې د هلمند تړون د ملګرو ملتونو په اسنادو کې قید شو . د نورو پر خلاف پاچا په خپله ویلي و چې د هلمند د اوبو وېش مساله زما پر اوږو بار خو اوس حل شوه ډېر راضي یم . د موسی شفیق د صدارت دوره د دیموکراسي په دوره کې ځانګړي ځای لري چې ده به د افغانستان د اقتصادي او سیاسي وضیعت ښه بدلون کړي وه خو د داود خان د کودتاه پواسطه د ده حکومت له مینځه ولاړي .

پایله اخیستنه

محمد موسی شفیق چې د ډاکتر عبدالظاهر په کابینه کې وزیر و ، د ۱۹۷۲ ز کال د دسمبر په میاشت کې صدراعظم شو شفیق په خپله کابینه کې په صباح الدین کشککي ډېر اعتماد کاوه ، په مصر کې یې تحصیل کړې د اخوانیت تعهدات یې لرل ، له شورا سره یې ښې اړیکې درلودې . که څه هم له مخکې (۴) پوه صدارعظمان د دیموکراسۍ په دوره کې استعفا ته اړ شوي وو ،. خو شفیق د یوې ځانګړې کړنلارې پواسطه وتوانیده چې وضیعت تر خپل کنترول لاندې راوړي . ترڅو په هېواد کې د اقتصادي فعالیتونو لپاره لار هواره کړي ،دده په نظر د هلمندو اوبو او پښتونستان د مسالي د افغانستان د پرمختګ مخه ډب کړې وه ده غوښتل چې دا دواړه ستونزې هوارې کړي د هلمند اوبو تړون خو یې لاس لیک کړ او د پښتونستان د مسالې لپاره یې له پاکستان سره خبرې پیل کړې وې خو وخت یې پیدا نه کړ ، د صنعتي بانک د جوړېدو په موخه هم هڅې پیل کړې تر څو د لویدیځو هېواد پانګونه جذب کړي. شفیق داسې اراده درلوده چې نوموړی به د افغانستان د اقتصادي پرمختګ لاره خلاص کړي خوپه دې برخه کې یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاژمـي کړنـې هـم تـر سـره کـړې . شـفيق تقريبـاً پـه اووه مياشـتنۍ دوره کـې ډېـرې لاسته راوړنې در لودلې .

وړانديزونه

د افغانسـتان چـارواکي د پرمختـګ لـه پـاره بايـد لـه ګاونډيانوسـره سياسـي موخې درک او د هغوي د کړنو په مقابل کې ورته سياست غوره کړي .
پـه داسـې نـازکو حـالاتو کـې بايـد مسـولين وضـيعت ترکنتـرول لانـدې د راوسـتلو په موخه افغانانو کې ملي روحي پياوړي کړي .
د هېـواد سياسـي ګوندونـه بايـد لـه خپلـو ګونـدي ګټـو څخـه د هېـواد ملـي ګټـو تـه لومړيتـوب ور کـړي ترڅـو د هېـواد دا کـړکېچن حالـت تـه د پـای ټکـې کېښـودل شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه

۱_ الکو ، محمد اسحق. (۱۳۸۷ هـ ل) . داود خان دکی . جی . بی په لومو کې . کابل : میوند خپرندویه ټولنه .

۲_ خلیلی ، ذاهد . (۱۳۹۳ ل) . د دیموکراسی دلسیزی صدراعظمان . ننګرهار : دانش خپرندویه ټولنه .

۳_ صفاري ، سلطان شاه . (۱۳۹۴ هـ ش) . د افغانستان د بهرنیو اړیکو تاریخ . کابل : مستقیل خپرندویه ټولنه .

۴_ طنین ، ظاهر . (۱۳۸۴) . افغانستان در قرن بیستم . ایران :

۵_ عطايي ، محمد ابراهیم . (۱۳۸۹ ل) . د افغانستان پر معاصر تاریخ یوه لنډه کتنه . کابل : میوند خپرندویه ټولنه .

۶ _ عظیمی ، محمد نبی . (۱۳۷۸ هـ ش) . اردو وسیاست درسه ده اخیر افغانستان . جلد اول و دوم ، چاپ سوم . پیښور : مرکز نشراتی میوند سبا کتابخانه .

۷_ ثوث ، عبدالصمد . (۱۳۷۸ ل) . د افغانستان سقوط . ژباړن داکتر شیرزمان طایزی ، پیښور : دانش خپرندویه ټ،لنه .

۸_ فراهي ، عبدلغفار . (۲۰۰۲ م) . افغانستان د دیموکراسي او جمهوریت په کلتو کې . پیښور : دانش خپرندویه ټولنه .

۹ _کشتککي ، صباح الدین . (۱۳۸۹ ل) . د اساسي قانون لسیزه . ژباړن داود خان لیوال . کابل : میوند خپرندویه ټولنه .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library